

sablon kaptafa, minta, mintadarab; *nagy tömegben előállított ipari termékek készítéséhez; szolgai módon elfogadott, megmerevedett, vakon utánzott*; közhely, elkoptatott kifejezés; ~~~os~~ kaptaszerű, elcsépel, elkoptatott, gépies, kopott, lélektelen, megszokott
saga skandináv, irod regebeli hősoőről szóló elbeszélés; főleg az óízlandi népi irodalom sajátos műfaja
Sagittarius Nyilas (állatöv 9. jegye); → december
sagren barkás bőr, ikrás bőr
sagrimiroz ikrásít (bőrt)
sakál régen: törökróka
sakk (*sah, perzsa*) királyjáték MA, királyos (Kresznerics); ~-**mat** királyütés, király bukása, megsemmisülése, játék vége
samott tűztégla
sampon hajmosószer, hajmosó oldat
sansz alkalom, esély, eshetőség, lehetőség, előny, kedvező körülmények, kilátás v. remény a sikerre, valószínűség
sanzon → chanson
sarlatán kuruzsló, tudatlan v. rossz orvos, szélhámós, szemfényvesztő
satanizmus héber *lat* ördögimádás, ördögösség
satíroz árnyal, árnyékol, színez
sámli *ném* zsámoly, sámoly, kisszék, ülőke, lábszék, lábálló R
sáne földerdőtítmény, fedezék, várárok, árkolat, védő árok, védő töltés, gát, gátöny; ~~~ot~~ hárít, védekezik (labdajátékokban)
sárm → charme
sátán *hébe, arab* ördög, a gonosz, az alvilág ura; kísértő, csábító; ~i gonosz, kegyetlen, embertelen, ördögi, alvilági; gúnyos, kárörvendő, háborzongató
scanner *ang, szkemmer* lapolvasó, képolvasó, letapogató, pásztázó MA
Schlaraffenland *ném* haspókia, pecsenyeföld, sültgalambország; → eldorádó, utópia
sci-fi, szkifi, science fiction *ang* tudományos jövőregény, mozialkotás a jövőről
Scorpius *Skorpió* (állatöv 8. jegye); → november
scrabble *ang* szókirakó (játék)
second-hand *ang fn* használt árucikk; ezzel foglalkozó (árus, bolt, kereskedés); *mn* másodkézből való
secrétaire *fr* íróasztalka, rejtény U
securitate → szekus
seftel üzlet után jár, üzletel; üzérkedik; *nem tisztességesen kereskedik*
sekrestye egyházi, papi öltözőszoba, kelléktár, *ahol az istentisztelethez szükséges öltözékeket és szereket tartják*
sekrestyés *katolikus* egyházi, egyházzsolga
sematikus leegyszerűsített, elhatárolt, táblázatos, vázlatos, fő vonásaiban ábrázolt, szabványos, szokványos; beszűkült, egyoldalú, elnagyolt, kiragadott, kaptafára készült, gépies
serbli éjjeliedény
sevró kecskebőr; *fiatal kecske jól kidolgozott bőre cipőfelsőrésznek*
sezlon magasított fejrészű kerevet, pamlag, heverő
sébig elhordott, elhasznált, ócska, ütött-kopott, elnyűtt, viharvert, idejétmúlt; elhanyagolt, gondozatlan
séf főnök, vezető, főember; konyhafőnök, főszakács
séma kapta, képlet, minta, megszokott mód, terv, tervezet, ábra, alak, alakzat, váz, vázlat, vázrajz, vonalrajz
shopping *ang* bevásárlás; ~ *centre* *ang*, ~ *mall* *amer* üzletgóc, üzletközpont, üzletház; ~~~ot~~ bevásárol, járja az üzleteket
show *ang* látvány, előadás, látványos szórakoztató bemutató, műsor, gyakran egy népszerű énekessel, színésszel a középpontban; ~ *manager* látványszervező, előadásszervező

sifre → chiffre

sikk kellem, báj; könnyedség, tetszetősség, ízlés (öltözködésben); ~**es** divatos, ízléses, csinos, mutatós

sillabizál, silabizál betűz, betűzve, szótagolva olvas; *biz* behatóan tanulmányoz

sillabusz beszéd v. előadás vázlata, vezérfonala, gondolatmenete

siller *ném* világospiros, gyenge bor; *héjon erjesztéssel készített világos vörösbor*

siló gabonaraktár, táptár; *verem v. épület, légmentesen zárható tartály takarmány tárolására, kezelésére*; erjesztett takarmány (pl. **silókukorica**); ~**z** takarmányt erjesztéssel tartósít; tárolóba helyez

sinecura henyhivatal

sinológia kínatudomány, Kína kutatás, *mely kínai nyelvvel, irodalommal, történelemmel és műveltséggel foglalkozik*

sintér kutyapecér, kutyafogó, kutyanyúzó, dögész

siti, sitt börtön, fegyház

skalp *skandináv ang* lenyúzott fejbőr; *legyőzött ellenség fejbőre hajjal együtt mint diadaljelvény az észak-amerikai indiánoknál*

skandalum botrány; gyalázat, botrányos, lármás jelenet; szégyen; éktelen ordibálás, zaj, zajongás, zenebona, zshivaj

skapularé vállruha

skarlát bíborvörös szín; *orv* vörheny

skála díjfokozat, fokbeosztás, fokozat, hangsor, sor, sorozat, színsor; lépcső

skiee vázlat(rajz), előtanulmány, előrajz, karcolat, alaprajz; áttekintés, vezérfonal; piszkozat, fogalmazvány, összefoglalás

skiró görtalp

skontó árbóli U, árengedmény

skorbut súly N, R; C-életsav hiány; → vitamin

skorpió bököly U

skrupulózus aprólékosan gondos, pontos, aggályoskodó, mindenből gondot csináló, szőrszálhasogató, túlzottan lelkiismeretes

slamasztika *jiddis* baj, kellemetlenség; szorongatott helyzet

slambue öhön, öreg lebbencs

slampos lompos, elhanyagolt külsejű, gondozatlan, ápolatlan, rendetlen, zilált

slaraffia → Schlaraffenland

slaug, slág locsolócső, locshuzal, tömlő (tűzoltáshoz v. öntözéshez)

sláger hatásos, divatos, könnyű zeneszám, dal, hígdal, röpdal PSz; kapós, kelendő, menő árucikk (rendszerint olcsó); fénypont, csattanó; ütőkártya

slifni szalag, pánt, papírsík; ruha uszálya

slendrián gondatlan, lelkiismeretlen, megfontolatlan, figyelmetlen, hebehurgya, hanyag, nemtörődöm, hányaveti, lompos, rendetlen (ember); elsietett, felületes, felszínes, pongyola, pontatlan, összezsapott, összetákolt, kontár, gyatra (munka)

slapp uszály; vki után vonuló, vkit követő személyek, követő csapat

sliee (ruhán lévő) bevágás, hasíték, nyílás, rés

slukk korty (italból); szívás, szippantás (dohányzaskor)

slusszkules kocsikulcs, indítókulcs, gyújtókulcs

smafu *fr biz* füttyölök rá, nem érdekel, közömbös, érdektelen, potomság, süllőfűllő N, sillom N

smink *ném* arcfestés, arckikészítés; arcfesték, kencefice, arckikészítő szer; bécsirongy N

smirgli csiszolópapír, dörzspapír, üvegpapír, csiszolóvászon

smog füstköd, szennyes köd, kormos köd

smonea szélszó R

SMS (*short message service*) maroküzenet, rövid írott üzenet a maroktávbeszélőn, susmus

smueig kicsinyesen fukar, zsugori, garaskodó

smukk ékszer

snassz lecsúszott, pénztelen, garasoskodó; rossz, hitvány, selejtes; kopottas, elhanyagolt, szegényes
snájdig nyalka, délceg, daliás, kackiás, huszáros, jóvágású, biztos fellépésű, talpraesett (férfi)
snitt (ruha)szabás, szabásminta; vágás, mozi egy rövid részlete; vmiből egy kevés, egy kisadag
sofőr → chauffeur
software → szoftver
sokk megrázkódtatás; csapás, megrendülés, eszméletvesztés; *orv* (minden szervre kiterjedő) működési elégtelenség
somma összeg, pénzösszeg, végösszeg
sommás összegező, összefoglaló, áttekintő, vázlatos, kivonatos; elnagyolt, nagyvonalú, hevenyészett, részletekkel nem törődő
sorompó kapugém, korlát
sovinszta *fr* nemzetieskedő; *saját népe, csoportja iránt szélsőségesen elfogult, részrehajló, másokat kizáró, elutasító személy; Chauvin nevű Napóleonért rajongó színpadi alakról*
sovinizmus vad nemzetieskedés; *nemzeti felsőbbiséget valló, más nemzeteket lenéző, lekicsinylő beállítottság*
sóder *ném* folyami kavics; fecsegés, locsogás, szódara, szószaporítás, szájjártatás
sógor (*socer* lat, *Schwager* *ném*) sü v. süv R; (nővér férje:) rér R; (férj bátyja:) örebbik ura; (férj öccse:) kisebbik ura N
sógornő sürnő, ángy(ó); (nagybátya neje:) ángyó; (testvér neje:) ángyika, ángyé(ka)
spaletta behajtható fatábla (ablakon), rézslet
sparherd, **sparhelt** (takaréktűzhely)
spasmus (izom)görcs, összehúzódás
spájz, **spejz** éleltár, élelemtár
spárga (kenderből vagy lenből sodrott) vékony kötél, madzag; (zöldségféle, főzelék:) csirág U; egyfajta testgyakorlat
specialista szakember, szakértő, szakorvos
specializál szakosít; ~**ódik** különleges ismereteket szerez, sajátos szakterületekre tagolódik, szakosítja magát; elaprózódik, elkülönül, (el)részleteződik
speciális egyes esetekre szorítózkodó, egyedi, jellegzetes, különleges, különös, magában álló, mástól eltérő, sajátos, szűk körű, szakosított
specifikáció részletezés, felsorolás; műszaki jellemzés; *vminek egyedi, sajátos vonásait kifejtő részletes meghatározása*
specifikus különleges, sajátos, sajátosan jellemző; fajlagos
speditőr szállító, szállítmányozó, szállítási vállalkozó, fuvarozó, fuvarozóvállalat, vivész ML, ár-uküldő
speed *ang fn* gyorsaság; gyorsító, pörgető (kábitószerféle)
spektrum színekép; széles választék, sok lehetőség; *vmely folyamat összetevőinek együttese v. eloszlása*
spekuláció haszonlesés, haszonvadászat, nyerekedés, nyerészkedés, kufárkodás, üzérkedés; merész, könnyű, gyors és nagy haszonra törő, kereskedelmi, üzleti játék, vállalkozás; elmélet, elméleti föltevés, okoskodás, tudományos vizsgálódás, elmélkedés, gondolkodás
spekulál üzérkedik, tervez, számítgat, töri a fejét, mérlegel
spekuláns üzér
spencer (testhez simuló, rövid) kabátka, zubbony, zubbonyka ML
spenót paraj
sperma ondó(sejt), hímivarsejt (állati v. emberi)
spékel tűzdel, szalonnáz; **meg~** tarkít, színesít, feljavít (betoldott részekkel, részletekkel)
spice hegye vminek; a cipő orra; selymes szőrű, hegyes orrú és fülű, fehér v. fekete kutya
spieli besúgó, kém; *iskolában*: árulkodó
spion kém, besúgó, titkos ügynök, beépített ember, hírszerző
spirál csavarvonal, csigavonal; méhen belüli fogamzásgátló eszköz; ~**is** csavar- v. csigavonal alakú, csigavonalú, csavarvonalú

spiráns nyelvt réshang; mássalhangzó, melynek képzésekor szűk rés keletkezik a kiáramló levegő útjában s ez susogó-sziszegő zörejt eredményez

spiritizmus szellemhívás; szellemhiedelem; hiedelem a szellemek, a halottak lelkének létezésében és abban, hogy velük kapcsolatba léphetünk

spirituálé afrikai-amerikai vallási ének

spirituális lelki, testetlen, anyagtalan; ~ **szükséglet** lelki igény, az ember csak érzett, meg nem fogalmazott igénye, hogy kapcsolatban legyen valami emberfeletttel; egyházi; *fn* lelkiatya, lelki vezető, igazgató, felügyelő

spiritusz borszesz; ész, szellemi képesség; szellemesség, elmésség

spíszbúrger nyárspolgár, szokodi N, tüke N

spongya szivacs

spontán önként, magától, maga jószántából, saját elhatározásából, szabad akaratából, közvetlenül, kényszerítetlenül, ösztönszerűen; *mn* kényszer nélküli, keresetlen (viselkedés), közvetlen, őszinte (helyeslés, tetszés), kitörő (lelkesezés, üdvívalgás)

sporadikus szórványos, elszórtan jelentkező, esetenkénti

sport testgyakorlás, testgyakorlat, testedzés, testmozgás, mozgás, sürge ML, förgő ML; ~ol sürgéz, sürgézik ML; ~sman vagy ~swoman sürgész ML; szórakozás; kedvtelés, szeszély, hóbort

spóra ivartalan szaporítósejt (egynemű növényeké), egysejtű csíramag

spórol félretesz, félrerak, összegyűjt, gyűjt, kímél, meghagy, megtakarít, takarékoskodik, kuporgat, beoszt, gazdálkodik, összehúzza a nadrágszíját, összehúzza magát, fogához veri a garast

spray porlasztó, szóró; ilyen csomagolásban kapható gyógyszer, háztartási szer, illatszer; permet

spriecel fröcsköl, fröccsent

sprint *ang* vágta; rövid síkfutás; gyorsúszás; ~**el** rövid távolságot nagy gyorsasággal úszik v. fut; nekiered, rákapcsol

sróf csavar; ~**ol** (be)csavar, (ki)csavar

squash fallabda játék; ~**ball** fallabda

'srác' (az 1956-os szabadságharcban résztvevő) pesti gyerek, kamasz

srác gyerek, kamasz, kölyök, lurkó, fiú

srég *mn* ferde, rézsútós, átellenes; ~**en** *hsz* ferdén, rézsútosan, szemben vmivel

stabil állandó, állékony, biztos, megbízható, erős, helyhez kötött, kiegyensúlyozott, nem ingadozó, nem mozgó, rögzített, szilárd, tartós; ~**ítás** állandóság, (gazdasági) egyensúly, *vmely egyensúlyi állapot biztonsága, erőssége, szilárdsága*; ~**izáció** állandósítás, különösen a pénz értékének megerősítése, megszilárdítása, egyensúlyba hozatala; ~**izálódás** állandósulás, kialakulás, megszilárdulás, megnyugvás

stadion nagyobb *spor*létesítmény, versenypálya, küzdőtér

staféta váltó (futó- v. úszóversenyben); gyorsfutár

stafirung kelengye, hozomány, nászkészület, jegyjószág; kiházásítás

stagnál megakad, megáll, megállapodik, (változatlanul) megmarad, megreked, elposványosodott, leállt, nem halad, nem változik (betegség), kornyad, pihen, szünetel, vesztegel

stampedli pohárka (erős szeszes ital), kupica

standard alap, átlagos, (törvényes) mérték, minta, mintamérték, szabvány, állandó, (átlag)színvonal

standardization *ang* szabványosítás

stanieli (papír)zacskó, szatyor

start Rajt! Szaladj! Szedd a lábad! rajthely, indulás, kezdet

statárium azonnali ítélet, rögtönítélő eljárás, rögtönbíráskodás

statika egyensúlytan, nyugtan BII, terhelés; *ép* súlyviszony; állékonyosság, nyugalmi állapot v. egyensúly; építmények egyensúlyi viszonyának kiszámítása

statikus *fn* egyensúlytan szakembere; *mn* egyensúlytannal kapcsolatos, nyugalmi állapotban levő, kiegyensúlyozott, nyugvó, nem változó, állandosult, rögzített, álló

statiszta segédszínész, aki tömegjelenetekben néma v. tétlen szerepet játszik; mellékszereplő, jelentéktelen személy

statisztika számhasonlítás KD, mennyiség hasonlítás, számösszevetés, kimutatás, adatsorvizsgálat;

tömegesen előforduló jelenségek és folyamatok számbeli adatait összegyűjtő és ezeket elemző tudomány; tömegjelenségek mennyiségi összeállítása, csoportosítása és nyilvántartása
statuál rendelkezik, dönt; *példát* ~ elrettent, látványosan megbüntet, a példa erejével sújt, int
statútum szervezeti szabályzat, alapszabály, szabályrendelet
stáb törzs (parancsnoké), törzskar, magasabb parancsnokság; (mozgókép elkészítésére szervezett) forgatócsoport; vezetőség, irányítócsoport; vkihez szegődött csoport, kíséret, uszály
stáció szakasz, állomás, fejlődési fok, mozzanat; *a keresztút 14 állomásának egyike, ezt ábrázoló kép, dombormű, szobor*
stádium szakasz, fokozat, fejlettségi fok, fejlődési szakasz, állapot
státusz álladék, állapot, állapotok, állás, álláshely, állomány, helyzet, készlet, beosztás, összesség; *menekült ~ a van menekültként kezelik, menekültnek járó jogai vannak; ~szimbólum* urizálás jele, jelképe; magasabb társadalmi helyzetet, életvitelt, rendfokozatot jelző külsőség mint nagy lakás, gépkocsi, hordozható távbeszélő v. maroktávbeszélő, értékes felszerelések; ~ *törvény* később 'kedvezménytörvény', *amit az Orbán kormány (1998-2002) léptetett hatályba, és ami bizonyos kedvezményeket biztosított a határokon túli magyaroknak*
stelázi rakodó, tároló állvány, rakállvány, lábastároló, tartó (konyhában, éléstárban)
stere *ném* gánca N, duszi N, gügü N; *burgonyából v. lisztből hagymás zsírral készített étel*
stereo- → sztereo-
steril meddő, csírátlan, magtalan, ivartalan; fertőtlenített, élettelen; tiszta; tetsző; ~*izál* fertőtlenít, csírátlantít, meddővé, terméketlenné, életteleenné tesz, élettelelenít MA
stég bürü, hajóhid, kikötői híd, palló, horgászállás
stichpróba háthaminta, kém minta, kutatminta
Stichwort *ném* örszó
stift rudacs, nyélc ML; vérzésállító, vérgátló, véroltó, timrúd
stigma testi jel, bélyeg, folt; *orv* bőrfolt, bőrelváltozás; szégyenbélyeg; *bűnösre rásütött bélyeg;* krisztusi sebhely (némely szent testén)
stikkel hímez, tödz N
stikli csíny, csínytevés, csintalanság, csibészesség, huncutság, kópéság, zsványság, apróbb átverés, szélhámosság
stilet törbot, dögönyeg, pezder R
stilisztika kifejezéstan; *a szóbeli és írásbeli kifejezés módjaival, művészetével, törvényeivel és eszközeivel foglalkozó tudományág*
stilizál csiszol (kifejezésmódot, fogalmazást, szöveget); alakít (vmely művészi irányzatnak megfelelően); átlényegít, leegyszerűsít; *állati, növényi mintákat jelképes elemekké, díszítőelemekké alakít át*
stimmel helyes, tényleg, úgy igaz, talál, egyezik
stimulál ingerel, izgat, ösztönöz, ösztökél, nógat, élénkít, serkent
stílus jelleg, modor (zenében), építészeti mód, ízlés, irány(zat), irány, hang (íróé), hangvétel, hangvitel, hangnem, írásmód, szövegezés, fogalmazás, nyelvezet, beszédmód, nyelvhasználat, kifejezési mód, viselkedésmód, munkamódszer; *a kifejezési mód, eszközök összessége, mely egy művészre, irányzatra v. korra jellemző; ~os; stílszerű* odaillő, korhű, korabeli; tetszetős, szép, ízléses, színvonalas
stop *ang* Állj! megállás, szünet; ~*lámpa* féklámpa; ~*peróra* tartammérő, versenyóra; ~*po!* feltartóztat, föltartóztat, leint, megállásra kér (gépkocsit); időt mér; labdát lábbal megállít
stoppo! *ném* foltoz, beszó, sünyöl N, lyukat átszó (harisnyán v. más ruhadarabon)
stóla kendő, sál; *katolikus* pap hivatali jelvénye; pap díja (esketésért, keresztelésért, temetésért); mai zagyvanyelven: **stóla** = pénz
stósz (rendezett) csomó, halmaz, rakás
stramm erőtől, egészségtől duzzadó; izmos, erős; feszes testtartású; délceg, daliás; ellenállóképes, jó teherbírású, helyét jól megálló; kiváló, derék
strand lapos, homokos vízpart (tenger-, tó- v. folyópart), fürdőhely, szabadtéri fürdő, mart(fürdő), nyitott, nyári uszoda

strapa állandó használat, erős igénybevétel; fárasztó, megerőltető munka, megerőltetés; ~**bíró** tartós, állandó v. mindennapi használatra alkalmas (cipő, ruha); elnyűhetetlen

strapál erősen igénybe vesz, elhasznál, koptat, elnyú; ~**odik** gúzslik N, keresztkedik N saslódik N, tepelődik N, toplakodik N, uzsorál N, ünyődik N

stratégia távlati terv, átfogó terv, (egy tervhez szükséges) irányelvek összessége; hadászat, haditerv, működési terv (hosszú távú, nagyszabású); *szerzett tapasztalatok alapján nagyobb hadi, kereskedelmi, társadalmi v. eszmei küzdelemhez előre kidolgozott eljárások tervezete, összessége*

stratum réteg, szint; csoport, kör, rend, osztály

strázsa ór, őrhely, őrség, őrszem

strázsát őriz, őrködik, ügyel, vigyáz

stressz túlterheltség, feszültség, lelki nyomás, hajszoltság; túlterhelési zavarok, feszkor, fesz baj; ~**es állapot** túlfeszítettség; *a szervezet védekező válasza az őt veszélyeztető fokozott ingerekre vagyis a szellemi v. testi túlterhelésre; ~es helyzet* feszült helyzet

streber *fn* minden áron, még bectelenül is érvényesülni akaró, törtető, könyöklős személy

strikt szigorú, kimért, szabatos, pontosan meghatározott

striptease *ang*, **sztriptíz** csupaszkodó, meztelenkedő, vetkőző szám, csurdiszám, póreszám (éjjeli mulatóban)

stroboszkóp fénypergető v. fényvillantó gép (szórakozó helyeken); mozgásmérő; *időszakos mozgás, mozgáselemek mérésére szolgáló készülék; egymást követő mozgáselemeket pergető gép (a mozi őse)*

strófa versszak, szakasz, dalszöveg

struce *gör lat* szaladár, nyarga U

strukturális szerkezeti, a szerkezetet érintő v. rá vonatkozó

struktúra szerkezet, felépítés, elrendezés, összetétel, alkat

strúma *orv* golyva, pajzsmirigy megnagyobbodása

stukatúr vakolóhabarcs: *fehértől mészről, homokból nádazáshoz készített*

stukkó vakolatdísz, mennyezetdísz, homlokzatt dísz, oromdísz; *képlékeny mintába öntött, márvány hatását keltő burkolat*

stupid buta, lökött, lüke, hülye, ostoba, elmeroggyant, agyalágyult, bamba, bárgyú, féleszű, félkegyelmű, hibbant, korlátolt, tökfilkó, tökkelütött, gyagya, gyagyás, vízagyú, tompaelméjű, gyengeelméjű

stúdió adóterem, hangműhely, közvetítőszoza, műterem (műszakilag is kellőképpen felszerelt helyiség), szellemi műhely

stúdium tanulmány, kutatás, vizsgálódás, szellemi búvárkodás, tanulás

sublót, **sublód** alacsony, fiókos bútor, fiókos ruhatárló

summa összeg, rövid tartalom, összegzés, összefoglalás; jelentős összeg

summa summarum *lat* mindent összevéve, összegezve, végeredményben

summás (mezőgazdasági) vándorló bérmunkás, idénymunkás

sure kötény, katrinca, előte N

suszter cipész, lábbeli készítő, varga

svartli disznósajt, túttös N

sváda beszédkézség, rábeszélőkészség, beszélőtehetség, ékesszólási készség, beszédbeli, társaságbeli talpraesettség

svájfol derékban szűkít, karcsúsít, bevesz

svinák, **svindler** csaló, szélhámos, csélcsap ember, gazember, hóhányó, szédelgő, széltoló

svung lendület, nekilendülés, erőbedobás, iram(odás), sebesség, vágta, hajtás, nyargalás

systolé szótágvét